

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Id exemplum sutōrem quendam incitavit, ut corvum docēret parem salutatiōnem. Diu operam frustra impendēbat; quotiescumque avis non respondēbat, sutor dicere solēbat «Oleum et operam perdidit».

Quodsi forte, ut fit plerumque, cecidērunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicōrum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem: «Tum intellexi, quos fidos amīcos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram».

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandōrum causā poposcit eōque velut forte elapso se vulnerāvit. Clamōre deinde ancillārum in cubiculum vocātus Brutus ad eam obiurgandam vēnit, quod tonsōris praeripuisset officium.

A1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παραπάνω αποσπάσματα.

Μονάδες 40

Παρατηρήσεις

B1α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

parem : την αφαιρετική ενικού αριθμού στο ίδιο γένος

diu : τον συγκριτικό βαθμό

inopes : τη γενική πληθυντικού αριθμού στο ίδιο γένος

hoc : την ονομαστική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος

quos (το 1ο στο κείμενο) : την αφαιρετική ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος

neutris : την ονομαστική ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος

cultellum : την ονομαστική πληθυντικού αριθμού

unguium : την κλητική πληθυντικού αριθμού

se : τη δοτική ενικού αριθμού στο α΄ πρόσωπο

eam : τη γενική ενικού αριθμού στο ίδιο γένος

Μονάδες 10

B1β. «*Id exemplum sutōrem quendam incitavit*»: να μεταφέρετε τις λέξεις της παραπάνω πρότασης στον άλλον αριθμό.

Μονάδες 5

B2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

docēret : το σουπίνο στην αφαιρετική

respondēbat : τη δοτική του γερονδίου

solēbat : τη γενική πληθυντικού αριθμού της μετοχής ενεστώτα στο θηλυκό γένος

perdidi : το α΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

fit : το γερονδιακό στην ονομαστική ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος

cecidērunt : τη δοτική πληθυντικού αριθμού της μετοχής μέλλοντα στο ουδέτερο γένος

fuerint : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής μέλλοντα

dixisse : το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού στην άλλη φωνή

ferunt : το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

referre : το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή

interficiendo : το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή

cognovisset : το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

elapso : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού

rescandōrum : το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην άλλη φωνή

obiurgandam : το απαρέμφατο του παρακειμένου στην άλλη φωνή

Μονάδες 15

Γ1α. «**vocātus**»: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον χρονικό σύνδεσμο **postquam** (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την εκφορά της (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ1β. «**Tum intellexi, quos fidos amicos habuissem**»: να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

Μονάδες 3

Γ1γ. «**Porcia, Bruti uxor, cultellum tonsorium poposcit**»: να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο, με εξάρτηση από το «**Homines dicunt**».

Μονάδες 3

Γ1δ. «**quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem**»: να αναδιατυπώσετε την πρόταση αντικαθιστώντας το ρήμα **ferunt** με το ρήμα **fertur**. Να επιφέρετε τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 4) και να τις αιτιολογήσετε (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2α. «**Id exemplum sutōrem quendam incitavit, ut corvum docēret parem salutatiōnem**»: να αναδιατυπώσετε την περίοδο αντικαθιστώντας το ρήμα της κύριας πρότασης **incitavit** με το ρήμα **incitat**. Να προβείτε στην απαραίτητη αλλαγή (μονάδα 1) και να την αιτιολογήσετε (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ2β. «**Quodsi forte cecidērunt, tum intellegitur**»: να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι ώστε να εκφράζεται αντίθεση προς την πραγματικότητα α) στο παρόν (μονάδες 2) και β) στο παρελθόν (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ2γ. «**Brutus ad eam obiurgandam vēnit**»: να αποδώσετε με τέσσερις τρόπους τον υπογραμμισμένο προσδιορισμό του σκοπού (να μην αποδοθεί με τελική μετοχή).

Μονάδες 8

Απαντήσεις

A1. Το παράδειγμα αυτό παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει τον ίδιο χαιρετισμό σ' ένα κοράκι. Για πολύ καιρό ματαιοπονούσε· κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσης συνήθιζε να λέει: "Κρίμα στον κόπο μου!".

.....
Αν όμως τύχει να χάσουν την εξουσία, όπως συμβαίνει συνήθως, τότε γίνεται αντιληπτό, πόσο στερημένοι από φίλους υπήρξαν. Αυτό είναι που αναφέρουν

ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος: “Τότε κατάλαβα, ποιους είχα πιστούς φίλους και ποιους αναξιόπιστους, όταν δεν μπορούσα πια ν’ ανταποδώσω χάρη σε κανέναν απ’ τους δύο”.

Όταν έμαθε η Πορκία, η σύζυγος του Βρούτου, το σχέδιο του άνδρα της για τη δολοφονία του Καίσαρα, ζήτησε ένα ξυράφι μανικιουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε με αυτό καθώς της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, αφού οι υπηρέτριες τον κάλεσαν στην κρεβατοκάμαρά της με ξεφωνητά, ήρθε για να τη μαλώσει επειδή τάχα είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα.

B1α.	parem	: pari
	diu	: diutius
	inopes	: inopum
	hoc	: haec
	quos	: quo
	neutris	: neuter
	cultellum	: cultelli
	unguium	: ungues
	se :	: mihi
	eam :	: eius

B1β. «Id exemplum sutōrem quendam incitavit»

Ea exempla sutores quosdam incitaverunt / incitavere.

B2.	docēret	: doctu
	respondēbat	: respondendo
	solēbat	: solentium
	perdidi	: perdam
	fit	: faciendus
	cecidērunt	: casuris
	fuerint	: suntō
	dixisse	: diceremur
	ferunt	: fert
	referre	: referre
	interficiendo	: interfice
	cognovisset	: cognoscetis
	elapso	: elaberentur
	resecandorum	: resecuerit
	obiurgandam	: obiurgavisse

Γ1α. «postquam Brutus vocatus est »

Εκφέρεται με Οριστική, διότι η πράξη μας ενδιαφέρει μόνο από χρονική άποψη. Συγκεκριμένα χρόνου Παρακειμένου «vocatus est», όπως συντάσσεται πάντα ο χρονικός σύνδεσμος postquam, για να δηλώσει το προτερόχρονο στο παρελθόν μετά από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου.

Γ1β. «Quos fidos amicos habui?»:

Γ1γ. «Homines dicunt Porciam, Bruti uxorem, cultellum tonsorium poroscisse».

Γ1δ. «quod Tarquinius dixisse fertur exulans»

Αντικαθιστώντας το ρ. «**ferunt**» με το ρ. «**fertur**» μετατρέπεται η σύνταξη του ειδικού απαρεμφάτου από ετεροπροσωπία σε ταυτοπροσωπία.

Ειδικότερα, επειδή το ειδικό απαρέμφατο «**dixisse**» εξαρτάται από το ρ. «**fertur**» που είναι προσωπικό, παθητικό με λεκτική σημασία, το Υποκείμενο του συμφωνεί με το Υποκείμενο του ρήματος «**fertur**» σε ονομαστική δηλαδή «**Tarquinius**». Στην περίπτωση αυτή δεν ισχύει ο λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου.

Επίσης, σε ονομαστική μετατρέπεται και η μετοχή «**exulantem**» καθώς είναι πλέον συνημμένη στο Υποκείμενο του απαρεμφάτου «**Tarquinius**».

Γ2α. «Id exemplum sutōrem quendam incitat, ut corvum doceat parem salutationem».

Αιτιολόγηση: Στην περίπτωση αυτή η δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση εκφέρεται με Υποτακτική Ενεστώτα μετά από ρήμα εξάρτησης αρκτικού χρόνου (**incitat**).

Ισχύει η ιδιομορφία στην ακολουθία χρόνων, δηλαδή η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός κύριας και δευτερεύουσας πρότασης) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

Γ2β. «Quodsi forte ceciderunt, tum intellegitur»:

α) Quodsi forte caderent, tum intellegeretur

β) Quodsi forte cecidissent, tum intellectum esset.

Γ2γ. «Brutus ad eam obiurgandam venit»:

1) Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση: ut eam obiurgaret

2) Δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική - τελική πρόταση: qui eam obiurgaret

3) Σουπίνο σε αιτιατική: eam obiurgatum

4) Γενική γερουνδίου + causa / gratia: eam obiurgandi causa / gratia

Υποχρεωτική Γερουνδιακή έλξη: eius obiurgandae causa / gratia.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Στα φετινά θέματα των Λατινικών δόθηκαν προς εξέταση αποσπάσματα από τρία κείμενα συγκεκριμένα 29, 44 και 49.

Οι ασκήσεις της γραμματικής κάλυπταν ευρύ φάσμα της ύλης χωρίς όμως να παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία. Τα θέματα όμως του συντακτικού χαρακτηρίζονται ιδιαίτερος απαιτητικά και παρουσίασαν αρκετές καινοτομίες στον τρόπο διατύπωσής τους.

Επίσης ήταν περισσότερα τα ζητούμενα σε σχέση με προηγούμενες χρονιές και καλύπτουν σχεδόν ολόκληρη την ύλη του συντακτικού.

Απευθύνονταν σε πολύ καλά προετοιμασμένους μαθητές με σφαιρική και ουσιαστική γνώση του αντικειμένου.

Επιμέλεια: **ΚΟΥΦΟΥ Ε. - ΚΑΛΟΛΙΜΝΙΩΤΗ Κ. - ΛΟΓΟΘΕΤΗ Σ. - ΤΣΑΠΡΑΛΗ Ε.**